

Brüssel, 30. mai 2022
(OR. fr, en)

9374/22

LIMITE

JAI 700
COPEN 204
DROIPEN 66
ENV 465
CODEC 765

Institutsioonidevaheline
dokument:
2021/0422(COD)

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Eelmise dok nr:	9146/22
Komisjoni dok nr:	14459/21 + COR 1 + ADD 1 + ADD 2 REV 1 + ADD 3
Teema:	Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv keskkonna kaitsmise kohta kriminaalõiguse kaudu ja direktiivi 2008/99/EÜ asendamise kohta – Osaline üldine lähenemisviis

a) Sissejuhatus

15. detsembril 2021 esitas Euroopa Komisjon direktiivi ettepaneku keskkonna kaitsmise kohta kriminaalõiguse kaudu¹. Kõnealune tekst asendab selle vastuvõtmisel sama teemat käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiivi 2008/99/EÜ².

¹ COM(2021) 851 final; 14459/21 + COR 1.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/99/EÜ keskkonna kaitsmise kohta kriminaalõiguse kaudu (ELT L 328, 6.12.2008, lk 28–37).

Direktiivi ettepaneku eesmärk on eelkõige kehtestada kuritegude määratlemise miinimumeeskirjad, ajakohastades ja üsna palju täiendades eespool nimetatud 2008. aasta direktiivis sätestatud kuritegude loetelu ning ühtlustades esimest korda karistuste taset selles valdkonnas.

Seda kuritegude/karistuste komponenti täiendab menetluslik osa, mis sisaldab sätteid arestimise ja konfiskeerimise, aegumistähtaegade, kriminaalõiguse jõustamise, keskkonnakuritegudest teavitavate või uurimisele kaasaaitavate isikute kaitse ning asjaomase üldsuse kriminaalmenetluses osalemise õiguse kohta. Teksti parema kohaldamise tagamiseks täiendavad seda artiklid, mis käsitlevad eraldatavaid rahalisi vahendeid, kutseõpet, liikmesriikide asjaomaste pädevate asutuste vahelist koordineerimist, eespool nimetatud kuritegude vastu võitlemise riikliku strateegia rakendamist ning tõhusa statistilise vahendi väljatöötamist.

Selleks et suurendada teadlikkust keskkonna kaitsmisest kriminaalõiguse kaudu, korraldas eesistujariik Marseille's 17.–18. mail konverentsi, millel osalesid kohtunikud, õiguskaitseametnikud, diplomaadid, spetsialistid, riigiteenistujad, teadlased ja kodanikuühiskonna esindajad kogu Euroopa Liidust.

Eesistujariik on alates 2022. aasta jaanuarist nõukogus korraldanud kõnealuse teksti arutamiseks üheksa töörühma koosolekut, millest kolm on toimunud justiits- ja siseküsimuste nõunike formaadis. Eesistujariik otsustas keskenduda aruteludes teksti 29 artiklist kaheksale artiklile, milles käsitletakse kuritegude määratlemist ja karistuste kindlaksmääramist.

Viimastel töörühma koosolekutel ja pärast kirjalikku konsulteerimist selgus, et liikmesriikide kvalifitseeritud häälteenamus oli arvamusel, et kuritegude määratlemisele on leitud püsiv lahendus, kuid et liikmesriigid peavad täiendavalt uurima karistuste kindlaksmääramise küsimust.

Seega esitab eesistujariik ministrite nõukogule vastuvõtmiseks kuritegude määratlemist käsitleva osalise üldise lähenemisviisi ja teisalt karistuste kindlaksmääramisega seotud küsimused.

b) Ambitsioonikas osaline üldine lähenemisviis

Justiitsministritele esitatud osaline üldine lähenemisviis hõlmab direktiivi artikleid 2 (välja arvatud kannatanu ja asjaomase üldsuse määratlused, mis on seotud veel käsitlemata sätetega), 3 ja 4 ning nendega seotud põhjendusi (vt lisas esitatud tekst). Need on seotud järgmiste punktidega:

- tingimus, et tegevus peab olema õigusvastane, st vajadus teha kindlaks keskkonnaõiguses varem kehtinud kohustus või keeld; kõnealune tingimus on hädavajalik, sest sellega hoitakse ära keskkonnavalase kriminaalõiguse muutumine asjaomase valdkonna autonoomseks õiguseks;
- luba omava isiku automaatse karistamatuse puudumine;
- iga kuriteo olulise asjaolu täpsem määratlemine, sealhulgas:
 - eriline tähelepanu teatavate ebaseaduslike või loata projektide elluviimisega seotud kuritegudele seoses nende keskkonnamõju, laevade ringlussevõtu, laevade põhjustatud reostuse ning metsikute looma- ja taimeliikide kaitsega ning probleemsete invasiivsete võõrliikide reguleerimisele;
 - suuniste koostamine, et aidata uurimis- ja prokuratuuriasutustel hinnata tekkinud kahju olulisust või seda, kas teatav kogus on arvestatav;
 - selliste kuritegude tuvastamine, mis hõlmavad lisaks tahtlikele tegudele ka vähemalt raske hooletuse tõttu toime pandud tegusid.

Arutelud olid intensiivsed ning nõudsid igalt delegatsioonilt väga kindlakäelist ministeeriumidevahelist koordineerimist, eelkõige justiits-, sise- ja keskkonnaministeeriumide vahel. Põhjalikult arutati eeskätt kuriteona käsitatavate tegevuste arvu, mitmekesisust ja tehnilist laadi.

Selle osalise üldise lähenemisviisiga luuakse tugevam ja kindlam alus keskkonnakuritegude vastasele võitlusele. Võrreldes 2008. aasta direktiiviga võimaldab see osaline kokkulepe tagada järgmise:

- kuritegudena käsitatavate tegevuste arvu suurendamine üheksalt (2008. aasta direktiivis) kahekümneni (kokkulepitud tekstis). Sellega laiendatakse kuritegude vastu võitlemise ulatust, mis võimaldab vajaduse korral esitada rohkem süüdistusi;
- selliste uut liiki keskkonnakahjude arvessevõtmine, nagu kemikaale käsitlevate ELi õigusaktide tõsised rikkumised, ebaseaduslik veevõtmine, ebaseaduslik puidukaubandus või saastavate laevade ebaseaduslik ringlussevõtt. See vastab keskkonnaspetsialistide poolt sageli tõstatatud mureküsimustele ja kohandab ELi õigusakte vastavalt uutele esilekerkivatele keskkonnaprobleemidele;
- teksti põhiosas kuriteona käsitatavate tegevuste range ja üksikasjalik määratlemine, viitamata lisadele nagu vanas 2008. aasta direktiivis. See teeb spetsialistide jaoks lihtsamaks sellise tegevuse tuvastamise ja hõlbustab kohaldamist;
- 2008. aasta direktiivist puuduvateatavate kuriteona käsitatavate tegevuste toimepanemise katse kriminaliseerimine, mida ei olnud 2008. aasta direktiivis;
- selliste sätete vastuvõtmine, millega selgitatakse valdkonnaüleseid mõisteid, mis on spetsialistidele hädavajalikud õiguskaitse teostamiseks, nagu „oluline kahju keskkonnale“.

c) Karistuste kindlaksmääramine on endiselt aktiivne aruteluteema

Eesistujariik on võtnud arvesse liikmesriikide soovi jätkata arutelu karistuste kindlaksmääramise teemal. Kõnealuse küsimusega seotud väljakutsed on suuremad kui mis tahes muu kriminaalõiguslase regulatsiooni puhul, sest mis tahes kuritegu eeldab konkreetsete valdkondlike õigusnormide rikkumist. Seetõttu on kriminaal- ja halduskaristuste vaheline seos oluline küsimus.

Lisaks kerkis aruteludes esile kaks teemat:

- ühelt poolt, kuna teatavad keskkonda kahjustavad kuriteod on sageli tingitud raskest hooletusest, on Euroopa Komisjon teinud ettepaneku ühtlustada füüsilistele isikutele vanglakaristuste miinimummäärad juhul, kui teatavad kuriteod on toime pandud vähemalt raske hooletuse tõttu ning on põhjustanud või võivad põhjustada surma või raskeid vigastusi;
- teiselt poolt, kuna keskkonda kahjustavaid kuritegusid panevad sageli toime juriidilised isikud, on Euroopa Komisjon teinud ettepaneku luua mehhanism, mille abil ühtlustataks täielikult juriidilistele isikutele kohaldatavad kriminaalõiguslikud või muud trahvid nende poolt tahtlikult toime pandud kuritegude eest. See oleks esimene kord kasutada sellist mehhanismi Euroopa kriminaalõiguses. Seni vastu võetud õigusaktides piirdub ühtlustamine nõudega, et liikmesriigid näeksid ette tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused.

Neid küsimusi arutati arutelude käigus intensiivselt. Kuna tehnilisi ja õiguslikke aspekte on juba arutatud, soovib eesistujariik esitada justiitsministritele kõnealusel teemal kaks poliitilist küsimust, et jätkata oma tööd nõukogu istungil saadud suuniste alusel.

d) **Kokkuvõte**

Eespool toodut silmas pidades palutakse alaliste esindajate komiteel:

1. kinnitada osaline üldine lähenemisviis direktiivi artiklite 2 (välja arvatud kannatanu ja asjaomase üldsuse määratlused, mis on seotud veel käsitlemata sätetega), 3 ja 4 ning nendega seotud põhjenduste (vt lisas esitatud tekst) suhtes;
2. soovitada nõukogul kõnealune osaline üldine lähenemisviis heaks kiita;
3. soovitada nõukogul vastata järgmistele küsimustele:
 - a) Kas toetate füüsiliste isikute puhul vanglakaristuste minimaalset ühtlustamist juhul, kui teatavad kuriteod on toime pandud vähemalt raske hooletuse tõttu ja on põhjustanud või võivad põhjustada surma või raskeid vigastusi?
 - b) Kas toetate juriidiliste isikute puhul tahtlikult toime pandud kuritegude eest kriminaalõiguslike ja muude trahvide ühtlustamist? Kui jah, siis kas Teie arvates on vastuvõetav määratud trahvisumma indekseerimine protsendina asjaomasejuriidilise isiku käibest?

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV

keskkonna kaitsmise kohta kriminaalõiguse kaudu ja direktiivi 2008/99/EÜ asendamise kohta

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 83 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust³,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 3 lõike 3 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 191 kohaselt on liit võtnud kohustuse tagada keskkonna kaitstuse kõrge tase ja parandada keskkonna kvaliteeti.

³ ELT C [...], [...], lk [...].

- (2) Liidule teeb jätkuvalt muret keskkonnakuritegude sagenemine ja nende mõju, mis murendab liidu keskkonnavalaste õigusaktide mõjusust. Lisaks ulatuvad need kuriteod üha sagedamini üle nende toimepanemise kohaks olevate riikide piiride. Sellised kuriteod ohustavad keskkonda ja seetõttu on vaja võtta asjakohaseid ja tulemuslikke meetmeid.
- (3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/99/EÜ⁴ ja keskkonnavaldkonna õigusaktide kohased olemasolevad karistussüsteemid ei ole olnud piisavad, et saavutada kõigis keskkonnapoliitika valdkondades liidu keskkonnakaitsealaste õigusaktide järgimine. Järgimist tuleks toetada, kasutades kriminaalkaristusi, mis näitavad halduskaristustega võrreldes kvalitatiivselt erinevat ühiskondlikku hukkamõistu.
- (4) Parandada tuleks keskkonnakuritegude uurimise, nende eest süüdistuse esitamise ja nendega seotud kohtuasjade lahendamise tulemuslikkust. Direktiivis 2008/99/EÜ sätestatud keskkonnakuritegude loetelu tuleks läbi vaadata ja lisada tuleks liidu keskkonnaõiguse kõige raskematel rikkumistel põhinevad täiendavad kuriteokategooriad. Karistussätteid tuleks tugevdada, et suurendada nende hoiatavat mõju ning parandada keskkonnakuritegude avastamise, uurimise, nende eest süüdistuse esitamise ja nendega seotud kohtuasjade lahendamise vastutusega seotud täitmise tagamise ahelat.
- (5) Liikmesriigid peaksid kuriteokategooriad kriminaliseerima ning täpsustama kuriteokategooria määratlused ja ühtlustama nii karistuste liigid kui ka tasemed.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/99/EÜ keskkonna kaitsmise kohta kriminaalõiguse kaudu (ELT L 328, 6.12.2008, lk 28).

- (6) Liikmesriigid peaksid lisama oma siseriiklikesse õigusaktidesse kriminaalkaristused liidu keskkonnakaitse õiguse tõsise rikkumise eest. Ühise kalanduspoliitika raames on liidu õiguses määrusega (EÜ) nr 1224/2009⁵ ja määrusega (EÜ) nr 1005/2008 ette nähtud põhjalikud kontrolli- ja rakenduseeskirjad tõsiste rikkumiste, sealhulgas merekeskkonnale kahju tekitavate rikkumiste korral. Selle süsteemi alusel on liikmesriikidel võimalik valida haldus- ja/või kriminaalkaristuste süsteemi vahel. Kooskõlas komisjoni teatisega „Euroopa roheline kokkulepe“⁶ ja „ELi elurikkuse strateegia aastani 2030“⁷ tuleks teatav tahtlik õigusvastane tegevus, mis on hõlmatud määrustega (EÜ) nr 1224/2009 ja (EÜ) nr 1005/2008,⁸ liigitada kuriteoks.]

⁵ Komisjoni 8. aprilli 2011. aasta rakendusmäärus (EL) nr 404/2011, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 (millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks) üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 112, 30.4.2011, lk 1–153).

⁶ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640 final).

⁷ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi elurikkuse strateegia aastani 2030. Toome looduse oma ellu tagasi“ (COM(2020) 380 final).

⁸ Nõukogu 29. septembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1005/2008, millega luuakse ühenduse süsteem ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks ning muudetakse määrusi (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1936/2001 ja (EÜ) nr 601/2004 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 1093/94 ja (EÜ) nr 1447/1999 (ELT L 286, 29.10.2008, lk 1–32).

- (7) Selleks et tegevus vastaks käesoleva direktiivi kohaselt keskkonnakuriteo koosseisule, peaks see olema keskkonda kaitsva liidu õiguse, **mille siht on saavutada liidu keskkonnapoliitika mõnda eesmärki ning mis on vastu võetud eelkõige ELi toimimise lepingu artiklite 91, 114, 168 või 192 alusel, kohaselt** või seda liidu õigust rakendavate siseriiklike õigus- ja haldusnormide või otsuste kohaselt õigusvastane. Tuleks kindlaks määrata iga kuriteokategooria koosseisule vastav tegevus ning vajaduse korral tuleks kehtestada tegevuse kriminaliseerimise künnis. Sellist tegevust tuleks käsitada kuriteona, kui see on toime pandud kas tahtlikult või teatavatel juhtudel **vähemalt** raske hooletuse tõttu. **Ka** ebaseaduslikku tegevust, mis põhjustab inimeste surma või raskeid vigastusi, olulist keskkonnakahju või märkimisväärsset ohtu, et selline kahju tekib, või mida peetakse muul viisil keskkonnale eriti kahjulikuks, **tuleks käsitada** [...] kuriteona, kui see on toime pandud **vähemalt** raske hooletuse tõttu. **Käesoleva direktiiviga ei nõuta vähemalt raske hooletuse mõiste kasutamist kuriteo iga asjaolu puhul, näiteks omamine, müük või müügiks pakkumine, turulelaskmine või sarnased asjaolud. Nende puhul võivad liikmesriigid piirata kriminaalvastutuse vaid juhtudele, kui vähemalt raske hooletuse mõiste on seotud kuriteo teatavate asjaoludega, näiteks kaitse seisund, arvestatav kogus või tõenäosus, et tegu põhjustab olulist kahju.** Liikmesriigid võivad selles valdkonnas vastu võtta või säilitada rangemaid kriminaalõiguse norme. **Kui käesolevas direktiivis ei ole sõnaselgelt teisiti määratletud, tuleks selles kasutatud mõisteid käsitada õigusaktide vastavas tähenduses ja spetsiaalselt konkreetse tegevuse suhtes kohaldatavatena, kui need on kõnealustes aktides määratletud. Käesolev direktiiv ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguspõhimõtteid, mis on sätestatud ELi lepingu artiklis 6, sealhulgas süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtet (*nullum crimen, nulla poena sine lege*).**

- (8) Tegevust tuleks pidada liikmesriigi pädeva asutuse loast hoolimata õigusvastaseks juhul, kui selline luba saadi **muu hulgas** pettuse teel või korrupsiooni, väljapressimise või sundimise teel. **Sellise loa omamine ei välista loa omaniku kriminaalvastutust, kui luba on õigusvastane ning omanik on sellest õigusvastasusest teadlik või see ei saa olla talle teadmata. Kui luba on nõutud, et välista asjaolu, et luba on seaduslik, kriminaalmenetluse algatamist loa omaniku vastu, kui ta ei täida kõiki loaga kaasnevaid konkreetseid kohustusi või muid asjaomaseid juriidilisi kohustusi, mida luba ei hõlma.**
- (8a) Lisaks peaksid ettevõtjad võtma vajalikke meetmeid, et täita vastava tegevuse suhtes kohaldatavaid keskkonnakaitset käsitlevaid õigus- ja haldusnorme, sealhulgas täites kehtivate lubade muutmise või ajakohastamise menetlustes oma kohustusi, mis on sätestatud kohaldatavates ELi ja siseriiklikes õigusaktides.
- (9) Keskkonda tuleks kaitsta laias tähenduses, nagu on sätestatud ELi lepingu artikli 3 lõikes 3 ja ELi toimimise lepingu artiklis 191, hõlmates kõik loodusvarad – õhu, vee, pinnase, loodusliku loomastiku ja taimestiku, sealhulgas elupaigad – ning loodusvaradel põhinevad teenused. **Mõned käesolevas direktiivis käsitletavad kuriteod hõlmavad kvaliteetset künnist, mis eeldab, et tegevus põhjustab inimese surma või raskeid vigastusi või olulist kahju õhu, vee või pinnase kvaliteedile või loomadele või taimedele. Kuna selline kahju võib kaasa tuua kahju elurikkusele ja ökosüsteemi teenustele, tuleks kvalitatiivset künnist käsitada laias tähenduses, mis hõlmab asjakohastel juhtudel olulist kahju loomastikule ja taimestikule, elupaikadele ja loodusvaradel põhinevatele teenustele.**

(9a) Muude kuritegude seas määratletakse käesolevas direktiivis kuritegu, mis seisneb sellise toote turulelaskmises, millega rikutakse keeldu või muud keskkonna kaitsmisele suunatud nõuet ning mille kasutamine toob kaasa teatava koguse materjalide või ainete või ioniseeriva kiirguse juhtimise või heitmise õhku, pinnasesse või vette, mis põhjustab või võib põhjustada toote ulatuslikuma kasutamise tõttu inimese surma või tõsiseid vigastusi või olulist kahju õhu, vee või pinnase kvaliteedile või loomadele või taimedele. Sellega seoses viitab ulatuslikum kasutamine koosmõjule, mida põhjustab toote kasutamine mitme kasutaja poolt, olenemata kasutajate arvust, kui kuritegu põhjustab või võib põhjustada kahju keskkonnale või inimeste tervisele.

[(10) Tingituna kliimamuutuste, elurikkuse vähenemise ja keskkonnaseisundi halvenemise kiirenemisest ning konkreetsetest näidetest nende laastava mõju kohta peetakse üleminekut keskkonnahoidlikule majandusele meie aja peamiseks eesmärgiks ja põlvkondadevahelise õigluse küsimuseks. Seega peaks juhul, kui käesoleva direktiiviga hõlmatud liidu õigusaktid muutuvad, käesolev direktiiv hõlmama ka kõiki ajakohastatud või muudetud liidu õigusakte, mis kuuluvad käesolevas direktiivis määratletud kuritegude kohaldamisalasse, kui liidu õigusest tulenevad kohustused jäävad sisuliselt samaks. Kui aga uute õigusaktidega keelatakse keskkonnale kahjulik uus tegevus, tuleks käesolevat direktiivi muuta, et lisada kuriteokategoriate hulka ka liidu keskkonnaõiguse uued tõsised rikkumised.]

- (11) Keskkonnakuritegude määratlemiseks kasutatavaid kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid künniseid tuleks selgitada, esitades mitteammendava loetelu asjaoludest, mida tuleks **vajaduse korral** selliste künniste hindamisel arvesse võtta asutustel, kes uurivad neid kuritegusid, esitavad nende eest süüdistusi ja lahendavad nendega seotud kohtuasju. See peaks edendama direktiivi sidusat kohaldamist ja tulemuslikumat võitlust keskkonnakuritegude vastu ning tagama õiguskindluse. Sellised künnised ega nende kohaldamine ei tohiks siiski muuta kuritegude uurimist, nende eest süüdistuste esitamist ega nendega seotud kohtuasjade lahendamist ülemäära raskeks.
- (11a) Kui käesolevas direktiivis sätestatud tahtlikult toime pandud õigusvastane tegevus põhjustab inimese surma, tuleks tahtlikkust käsitada kooskõlas siseriiklike õigusnormidega. Seetõttu võiks seda käesoleva direktiivi kohaldamisel käsitada tahtlikkusena põhjustada surma või see võib hõlmata ka olukordi, kus kuriteo toimepanija on vabatahtlikult ja teatavat kohustust rikkudes tegutsenud või hoidunud tegutsemisest, kuid ei ole soovinud ega aktsepteerinud inimese surma, mis on siiski aset leidnud. Sama loogikat kohaldatakse siis, kui käesolevas direktiivis sätestatud tahtlikult toime pandud õigusvastane tegevus põhjustab inimesele raskeid vigastusi.
- (11b) Käesolevas direktiivis sätestatud kuritegude puhul tuleks vähemalt raske hooletuse mõistet käsitada kooskõlas siseriiklike õigusnormidega.

- [(12) Kriminaalmenetlustes ja kriminaalkohtumenetlustes tuleks nõuetekohaselt arvesse võtta seda, kas asjasse on segatud kuritegelikke organisatsioone, kes tegutsevad viisil, mis avaldab keskkonnale negatiivset mõju. Kriminaalmenetlustes tuleks käsitleda korruptsiooni, rahapesu, küberkuritegevust ja dokumendipettust ning – äritegevuse puhul – õigusrikkuja kavatsust maksimeerida kasumit või säästa kulusid, kui need toimuvad keskkonnakuriteo kontekstis. Need kuriteovormid on sageli seotud raskete keskkonnakuritegude vormidega ja seetõttu ei tohiks neid käsitleda eraldi. Sellega seoses on eriti murettekitav, et mõned keskkonnakuriteod pannakse toime pädevate asutuste või avalikke ülesandeid täitvate ametnike vaikival või aktiivsel toetusel. Teatavatel juhtudel võib see isegi toimuda korruptsiooni vormis. Sellise käitumisega on näiteks tegemist, kui kontrollimisel vaadatakse keskkonnakaitsealaste õigusaktide rikkumisest mööda või vaikitakse need maha, jäetakse kontrollle teadlikult vahele, näiteks ei kontrollita, kas loa omanik täidab loa tingimusi, otsustatakse anda ebaseaduslikke litsentse või hääletatakse selliste litsentside andmise poolt või esitatakse võltsitud või valeandmetega positiivseid aruandeid.]
- (13) Karistama peaks ka tahtlikult toime pandud kuritegudele kihutamise ja kaasaaitamise eest. Katset panna toime kuritegu, mis põhjustab isiku surma või raskeid vigastusi, olulist kahju keskkonnale või võib põhjustada olulist kahju keskkonnale või mida peetakse muul viisil eriti kahjulikuks, tuleks samuti käsitada kuriteona, kui see on toime pandud tahtlikult.
- [(14) Rikkumiste eest määratavad karistused peaksid olema tõhusad, hoiatavad ja proportsionaalsed. Selleks tuleks ette näha füüsiliste isikute maksimaalse vangistuse minimaalne kestus. Lisakaristusi peetakse sageli tulemuslikumaks kui finantssanktsioone, eriti juriidiliste isikute puhul. Seetõttu peaks kriminaalmenetluses olema võimalik kasutada lisakaristusi või -meetmeid. Need peaksid hõlmama keskkonna taastamise kohustust, avaliku sektori vahenditele juurdepääsu välistamist, sealhulgas hankemenetlustest kõrvalejätmist ning toetustest ja kontsessioonidest ilmajätmist, ning lubade ja volituste tühistamist. See ei piira kohtunike ega kohtute õigust määrata kriminaalmenetluses konkreetsetel juhtudel asjakohaseid karistusi.

- (15) Kui see on siseriikliku õigusega ette nähtud, tuleks ka juriidilisi isikuid võtta käesoleva direktiivi kohaselt keskkonnakuritegude eest kriminaalvastutusele. Liikmesriigid, kelle siseriiklikus õiguses ei ole juriidiliste isikute kriminaalvastutust ette nähtud, peaksid tagama, et nende halduskaristuste süsteemidega nähakse käesoleva direktiivi eesmärkide saavutamiseks ette tõhusad, hoiatavad ja proportsionaalsed karistuste liigid ja määrad, nagu on sätestatud käesolevas direktiivis. Määratud karistuse hoiatava mõju tagamiseks tuleks arvesse võtta juriidiliste isikute finantsolukorda.
- (16) Praktikas määratavate karistusmäärade edasiseks ühtlustamiseks ja nende mõjususe parandamiseks tuleks aluseks võtta ühised raskendavad asjaolud, mis kajastavad toimepandud kuriteo raskusastet. Kui põhjustati isiku surm või raske vigastus ja need asjaolud ei kuulu juba kuriteo koosseisu, võiks neid pidada raskendavateks asjaoludeks. Samamoodi peaks see, kui keskkonnakuritegu põhjustab olulist ja pöördumatut või pikaajalist kahju tervele ökosüsteemile, olema raskendav asjaolu, sealhulgas ökotsiidiga võrreldavatel juhtudel. Kuna ebaseaduslik tulu või kulu, mida on võimalik saada või vältida keskkonnakuritegevuse kaudu, on kurjategijate jaoks oluline stiimul, tuleks seda arvesse võtta konkreetse karistuse asjakohase taseme kindlaksmääramisel.
- (17) Kui kuriteod on jätkuvat laadi, tuleks need võimalikult kiiresti lõpetada. Kui õigusrikkujad on saanud rahalist tulu, tuleks selline tulu konfiskeerida.

- (18) Käesoleva direktiivi kohaldamisel ei tuleks piirata liikmesriikide kriminaalõiguse üldnormide ja üldpõhimõtete kohaldamist karistuse mõistmisel, kohaldamisel ja täitmisele pööramisel olenevalt iga üksikjuhtumi konkreetsetest asjaoludest.
- (19) Liikmesriigid peaksid kehtestama aegumistähtaegu käsitlevad eeskirjad, mida on vaja, et neil oleks võimalik tulemuslikult võidelda keskkonnakuritegude vastu, piiramata selliste siseriiklike eeskirjade kohaldamist, milles ei ole kehtestatud aegumistähtaegu uurimisele, süüdistuse esitamisele ja täitmise tagamisele.
- (20) Käesolevas direktiivis sätestatud kohustus näha ette kriminaalkaristused ei tohiks vabastada liikmesriike kohustusest näha siseriikliku õigusega liidu keskkonnavalastes õigusaktides sätestatud rikkumiste eest ette halduskaristused ja muud meetmed.
- (21) Liikmesriigid peaksid siseriiklikus õiguses sätestatud keskkonnakuritegude puhul selgelt määratlema haldus- ja kriminaalõigusliku täitmise tagamise ulatuse. Käesolevat direktiivi ülevõtvate siseriiklike õigusaktide kohaldamisel peaksid liikmesriigid tagama, et kriminaal- ja halduskaristuste määramisel järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste harta põhimõtteid, sealhulgas topeltkaristamise keeldu.

- (22) Lisaks peaksid liikmesriikide kohtu- ja haldusasutused saama kasutada mitmesuguseid kriminaalkaristusi ja muid meetmeid, et reageerida eri liiki kuritegelikule käitumisele sihipäraselt ja tulemuslikult.
- (23) Võttes eelkõige arvesse käesoleva direktiiviga hõlmatud ebaseadusliku tegevuse toimepanijate liikuvust, kuritegude piiriülesust ja piiriülese uurimise võimalust, peaksid liikmesriigid selleks, et sellise tegevuse vastu tulemuslikult võidelda, kindlaks määrama kohtualluvuse.
- (24) Keskkonnakuriteod kahjustavad loodust ja ühiskonda. Liidu keskkonnaõiguse rikkumistest teatamisega osutavad inimesed avalikku huvi pakkuvat teenust ning neil on oluline roll selliste rikkumiste paljastamisel ja ennetamisel ning seeläbi ühiskonna heaolu kaitsmisel. Isikud, kes puutuvad oma tööalase tegevuse raames kokku mõne organisatsiooniga, saavad sageli esimesena teada avalikku huvi ja keskkonda ähvardavatest ohtudest või kahjust. Inimesi, kes eeskirjade eiramise juhtudest teatavad, nimetatakse rikkumisest teatajateks. Sageli ei julge potentsiaalsed rikkumisest teatajad oma muredest või kahtlustest survemeetmete hirmus teatada. Sellised isikud peaksid saama kasu rikkumisest teatajate tasakaalustatud ja tulemuslikust kaitsest, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2019/1937⁹.
- (25) Ka teistel isikutel võib olla väärtuslikku teavet võimalike keskkonnakuritegude kohta. Nad võivad olla mõjutatud kogukonna liikmed või laiema ühiskonna liikmed, kes osalevad aktiivselt keskkonnakaitses. Keskkonnakuritegudest teatanud isikutele ja isikutele, kes teevad koostööd, aitamaks kaasa selliste kuritegudega seotud täitmise tagamisele, tuleks anda kriminaalmenetluse raames vajalikku tuge ja abi, et nad ei satuks koostöö tõttu ebasoodsasse olukorda, vaid neid toetataks ja abistataks. Neid isikuid tuleks kaitsta ka selle eest, et neid sellistest kuritegudest teatamise või kriminaalmenetluses tehtud koostöö pärast ahistataks või neile põhjendamatuid süüdistusi esitataks.

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, lk 17).

- (26) Kuna loodus ei saa kriminaalmenetluses end kannatanuna ise esindada, peaks tulemusliku täitmise tagamise huvides olema käesolevas direktiivis määratletud asjaomase üldsuse liikmeks oleval isikul Århusi konventsiooni¹⁰ artikli 2 lõiget 5 ja artikli 9 lõiget 3 arvesse võttes võimalik liikmesriikide õigusraamistiku piires ja asjakohaste menetluseeskirjade kohaselt tegutseda keskkonna kui avaliku hüve nimel.
- (27) Keskkonnakuritegude tulemuslikku ennetamist ja nende eest karistamist takistab see, kui riiklikel asutustel, kes keskkonnakuritegusid avastavad, uurivad, nende eest süüdistusi esitavad või nendega seotud kohtuasju lahendavad, ei ole piisavalt vahendeid ja täitmisvõlutusi. Eelkõige võib vahendite nappus takistada ametiasutustel üldse meetmeid võtta või piirata nende täitemeetmeid, mistõttu võivad õigusrikkujad vastutusest pääseda või saada karistuse, mis ei vasta kuriteo raskusele. Seetõttu tuleks kehtestada vahendite ja täitmisvõlutuste miinimumkriteeriumid.
- (28) Täitmise tagamise ahela toimimise tulemuslikkus sõltub mitmesugustest erioskustest. Kuna keskkonnakuritegudest tulenevate probleemide keerukuse ja selliste kuritegude tehnilise laadi tõttu tuleb rakendada valdkondadevahelist lähenemisviisi, on kõigis asjaomastes pädevates asutustes vaja kõrgetasemelisi õiguslaseid teadmisi, tehnilist oskusteavet ning kõrgetasemelist koolitust ja spetsialiseerumist. Liikmesriigid peaksid pakkuma keskkonnakuritegude avastamise, uurimise, nende eest vastutusele võtmise või nendega seotud kohtuasjade lahendamise tegevate isikute ülesandeid silmas pidades sobivat koolitust. Täitmise tagamise ahela professionaalsuse ja mõjususe maksimeerimiseks peaksid liikmesriigid kaaluma keskkonnakuritegudega tegelemiseks ka spetsiaalsete uurimisüksuste, prokuröride ja kriminaalkohtunike määramist. Kriminaalkohtud võiksid ette näha spetsiaalsed kohtunike kohad. Tehniline oskusteave tuleks teha kättesaadavaks kõigile asjaomastele täitevasutustele.

¹⁰ Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Euroopa Majanduskomisjoni (UNECE) keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsioon.

- (29) Edukaks täitmise tagamiseks peaksid liikmesriigid tegema keskkonnakuritegude uurimiseks kättesaadavaks tulemuslikud vahendid, nagu need, mis on sätestatud nende siseriiklikus õiguses organiseeritud kuritegevuse või muude raskete kuritegude vastu võitlemiseks. Need vahendid peaksid muu hulgas hõlmama side pealtkuulamist, varjatud jälgimist, sealhulgas elektroonilist jälgimist, kontrollialuseid saadetisi, pangakontode jälgimist ja muid finantsuurimise vahendeid. Neid vahendeid tuleks kasutada kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ja täielikus kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga. Kooskõlas siseriikliku õigusega peaks nende uurimisvahendite kasutamist õigustama uuritavate kuritegude laad ja raskusaste. Tagada tuleb õigus isikuandmete kaitsele.
- (30) Selleks et tagada tulemuslik, integreeritud ja sidus täitmise tagamise süsteem, mis hõlmab haldus-, tsiviil- ja kriminaalõiguslikke meetmeid, peaksid liikmesriigid korraldama sisemist koostööd ja teabevahetust kõigi haldus- ja kriminaalõiguslike täitmise tagamise ahelate osaliste ning karistus- ja parandusmeetmete eest vastutavate isikute vahel. Kohaldatavate normide kohaselt peaksid liikmesriigid tegema oma vastavates pädevusvaldkondades koostööd ka ELi asutuste, eelkõige Eurojusti ja Europol'i kaudu, ning ELi organitega, sealhulgas Euroopa Prokuratuuri ja Euroopa Pettustevastase Ametiga (OLAF).
- (31) Selleks et tagada ühtne lähenemisviis keskkonnakuritegude vastasele võitlusele, peaksid liikmesriigid vastu võtma, avaldama ja korrapäraselt läbi vaatama keskkonnakuritegude vastu võitlemise riikliku strateegia, kehtestades eesmärgid, prioriteedid ning vastavad meetmed ja vajalikud vahendid.

- (32) Käesolevas direktiivis osutatud kuritegude tulemuslikuks tõkestamiseks on vaja, et liikmesriikide pädevad asutused koguksid täpseid, järjepidevaid ja võrreldavaid andmeid keskkonnakuritegude ulatuse ja suundumuste ning nende vastu võitlemiseks tehtavate jõupingutuste ja tulemuste kohta. Neid andmeid tuleks kasutada statistika koostamiseks, et toetada täitmise tagamise operatiivset ja strateegilist planeerimist, ning kodanike teavitamiseks. Liikmesriigid peaksid keskkonnakuritegude kohta koguma ja komisjonile esitama asjakohaseid statistilisi andmeid. Komisjon peaks liikmesriikide edastatud andmete põhjal korrapäraselt tulemusi hindama ja avaldama.
- (33) Käesoleva direktiivi kohaselt keskkonnakuritegude kohta kogutud statistilised andmed peaksid olema liikmesriikide vahel võrreldavad ja kogutud ühiste miinimumstandardite alusel. Käesoleva direktiivi rakendamise ühetaoliste tingimuste tagamiseks tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused määrata kindlaks statistiliste andmete edastamise standardvorm. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011¹¹.
- (34) Käesolevast direktiivist tulenevad kohustused ei piira kriminaalmenetluses menetlusõigusi käsitleva liidu õiguse kohaldamist. Käesoleva direktiivi rakendamisel peaksid liikmesriigid tagama, et kahtlustatavate või süüdistatavate isikute menetlusõigusi austatakse kriminaalmenetluses täielikult.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

(35) Alternatiivid – palun üks variant olenevalt Iirimaa valikust kustutada:

[*ei osale:*] ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21

(Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 ning artikli 4a lõike 1 kohaselt, ja ilma et see piiraks kõnealuse protokolli artikli 4 kohaldamist, ei osale Iirimaa käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldata. VÕI

[*osaleb:*] ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21

(Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 ning artikli 4a lõike 1 kohaselt on Iirimaa [oma ... kirjaga] teatanud oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel.]

(37) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/35/EÜ¹² täiendati Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/123/EÜ,¹³ lisades sätteid laevadelt pärinevate saasteainete merreheitmisega seotud kriminaalkuritegude ja karistuste kohta. Sellised kuriteod ja karistused peaksid kuuluma käesoleva direktiivi kohaldamisalasse. Seepärast tuleks käesolevas direktiivis osalevate liikmesriikide puhul direktiiv 2009/123/EÜ vastavalt asendada. **Järjepidevuse huvides ning kuna [mõne] liikmesriigi suhtes jääb siduvaks direktiiv 2009/123/EÜ, tuleb siiski jätkata viitamist direktiivile 2005/35/EÜ ja seda muutvale direktiivile 2009/123/EÜ nende kuritegude puhul, mis on seotud laevadelt pärinevate saasteainete merreheitmisega.**

[(38) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldata.]

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiiv 2005/35/EÜ, mis käsitleb laevade põhjustatud merereostust ning karistuste kehtestamist merereostusega seotud rikkumiste eest (ELT L 255, 30.9.2005, lk 11).

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta direktiiv 2009/123/EÜ, millega muudetakse direktiivi 2005/35/EÜ, mis käsitleb laevade põhjustatud merereostust ning karistuste kehtestamist merereostusega seotud rikkumiste eest (ELT L 280, 27.10.2009, lk 52).

- (39) Kuna käesoleva direktiivi eesmärke, nimelt tagada keskkonnakuritegude ühised määratlused ning võimaldada raskete keskkonnakuritegude korral tõhusaid, hoiatavaid ja proportsionaalseid kriminaalkaristusi, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, kuid käesoleva direktiivi ulatuse ja toime tõttu on seda parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (40) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja eelkõige järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid, sealhulgas õigust isikuandmete kaitsele, väljendus- ja teabevabadust, ettevõtlusvabadust, õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele, süütuse presumptsiooni ja kaitseõigust, kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtet ning mitmekordse kohtumõistmise ja karistamise keeldu. Käesoleva direktiivi eesmärk on tagada nimetatud õiguste ja põhimõtete täielik austamine ja sellest tuleks lähtuda ka käesoleva direktiivi rakendamisel,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1
Reguleerimisese

Käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumeeskirjad kuritegude ja karistuste määratlemiseks, et keskkonda tulemuslikumalt kaitsta.]

Artikkel 2
Mõisted

1. Käesolevas direktiivis kasutatud mõisteid käsitletakse artikli 3 lõigetes 2 ja 3 loetletud kuritegude määratlemiseks vajaduse korral kooskõlas artikli 3 lõike 1 punktides a ja b osutatud õigusaktides sätestatud määratlustega.

2. Käesolevas direktiivis kasutatakse teisi järgmisi mõisteid:

(1) [...]

[...]

(2) [...] ¹⁴[...] ¹⁵[...]

a) [...] „juriidiline isik“ – iga üksus, kellel on kehtivate siseriiklike õigusaktide kohaselt juriidilise isiku staatus, välja arvatud riigid või avalik-õiguslikud organid, kes teostavad riigivõimu, ja avalik-õiguslikud rahvusvahelised organisatsioonid;

[(4) „asjaomane üldsus“ – isikud, keda artiklis 3 või 4 osutatud kuriteod mõjutavad või võivad mõjutada. Selle määratluse kohaldamisel loetakse huvi omavaks isikud, kellel on piisav huvi või kelle õigusi jätkuvalt kahjustatakse, samuti valitsusvälised organisatsioonid, kes edendavad keskkonnakaitset ja vastavad siseriikliku õiguse kohastele proportsionaalsetele nõuetele;

(5) „kannatanu“ – kuriteoohver Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/29/EL ¹⁶ artikli 2 lõike 1 punkti a tähenduses.]

¹⁴ [...]

¹⁵ [...]

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK (ELT L 315, 14.11.2012, lk 57–73).

1. Liikmesriigid tagavad, et lõigetes 2 ja 3 osutatud tegevused kujutavad endast kuritegusid, kui need on õigusvastased.

Käesolevas direktiivis käsitatakse õigusvastase tegevusena tegevust, millega rikutakse ühte järgmistest:

- a) liidu õigusakt, mille eesmärk on saavutada liidu keskkonnapoliitika mõnda eesmärki, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 191 lõikes 1;
- b) liikmesriigi selline õigusakt, haldusakt või liikmesriigi pädeva ametiasutuse selline otsus, millega kohaldatakse punktis a osutatud liidu õigusakti.

2. [...] Liikmesriigid tagavad, et kuriteona käsitatakse järgmist tegevust, kui see on [...] tahtlikult toime pandud:

- a) teatava koguse materjalide või ainete või ioniseeriva kiirguse juhtimine või heitmine õhku, pinnasesse või vette, mis põhjustab või võib põhjustada inimese surma või tõsiseid kehavigastusi või olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile või loomadele või taimedele;
- b) sellise toote turulelaskmine, millega rikutakse keeldu või muud keskkonna kaitsmisele suunatud nõuet ning mille kasutamine toob kaasa teatava koguse materjalide või ainete või ioniseeriva kiirguse juhtimise või heitmise õhku, pinnasesse või vette, mis [...] põhjustab või võib põhjustada toote ulatuslikuma kasutamise tõttu inimese surma või tõsiseid kehavigastusi või olulist kahju õhu, vee või pinnase kvaliteedile või loomadele või taimedele;

- c) ainete tootmine, turule laskmine **või turul kättesaadavaks tegemine, import, eksport** või kasutamine kas puhasainena, segudes või toodetes, sealhulgas nende lisamine toodetesse, kui
- i) seda tegevust on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1907/2006¹⁷ VIII jaotise ja XVII lisa kohaselt piiratud või
 - ii) see tegevus on määruse (EÜ) nr 1907/2006 VII jaotise kohaselt keelatud või
 - iii) see tegevus ei ole kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1107/2009¹⁸ või
 - iv) see tegevus ei ole kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 528/2012¹⁹ või

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ning millega asutatakse Euroopa Kemikaaliamet, muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELT L 396, 30.12.2006, lk 1).

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 309, 24.11.2009, lk 1–50).

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta määrus (EL) nr 528/2012, milles käsitletakse biotsiidide turul kättesaadavaks tegemist ja kasutamist (ELT L 167, 27.6.2012, lk 1–123).

v) see tegevus kuulub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1272/2008²⁰ alla või

vi) see tegevus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/1021²¹ I lisa kohaselt keelatud

ning see põhjustab või võib põhjustada inimese surma või tõsiseid kehavigastusi või olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile või loomadele või taimedele;

ca) elavhõbeda, elavhõbedaühendite ja -segude ning elavhõbedat sisaldavate toodete tootmine, kasutamine, ladustamine, import või eksport, mis rikub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2017/852 sätestatud nõudeid ning põhjustab või võib põhjustada inimese surma või tõsiseid kehavigastusi või olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile või loomadele või taimedele;

d) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/92/EL²² artikli 1 lõike 2 punkti b määratluse kohasele projekti arendajale kõnealuse direktiivi artikli 1 lõike 2 punktis a ning artikli 4 lõigetes 1 ja 2 osutatud ning kõnealuse direktiivi²³ I või II lisas loetletud projektide elluviimine ilma teostusloata, mis põhjustab või võib põhjustada olulist kahju õhu või pinnase kvaliteedile või [...] vee seisundile või loomadele ja taimedele;

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1272/2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist ning millega muudetakse direktiive 67/548/EMÜ ja 1999/45/EÜ ja tunnistatakse need kehtetuks ning muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006 (ELT L 353, 31.12.2008, lk 1).

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1021 püsivate orgaaniliste saasteainete kohta (ELT L 169, 25.6.2019, lk 45).

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1).

²³ [...]

- e) jäätmete kogumine, vedamine, taaskasutamine või lõppladustamine, nimetatud protsesside järelevalve ning lõppladustamiskohtade järelhooldus, kaasa arvatud toimingud, mida teevad vahendajad või maaklerid (jäätmehooldus), kui [...] **selline** tegevus
- i) on seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/98/EÜ²⁴ artikli 3 punktis 2 määratletud ohtlike jäätmetega ja **kui tegemist on jäätmete arvestatava kogusega;**
- ii) on seotud muude kui punktis i nimetatud jäätmetega ning põhjustab või võib põhjustada inimese surma või tõsiseid kehavigastusi või olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile või loomadele või taimedele;
- f) jäätmete vedu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1013/2006²⁵ artikli 2 punkti 35 tähenduses, kui [...] **tegemist on arvestatava kogusega**, olenemata sellest, kas tegu on ühekordse veo või mitme omavahel seotud veoga;
- g) **Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1257/2013²⁶ artikli 3 lõike 1 punkti 14 määratluse kohase ja kõnealuse määruse kohaldamisalasse kuuluva laeva omaniku puhul laeva [...] ringlussevõtt²⁷, ilma et see vastaks kõnealuse määruse artikli 6 lõike 2 punktis[...] a osutatud nõuetele, millega nähakse ette laeva ringlussevõtt sellises laevade ringlussevõtu kohas, mis on kantud kõnealuse määruse artikli 16 kohaselt koostatud Euroopa loetellu;**

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3–30).

²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1013/2006 jäätmesaadetiste kohta (ELT L 190, 12.7.2006, lk 1).

²⁶ **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. novembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1257/2013 laevade ringlussevõtu kohta ning määruse (EÜ) nr 1013/2006 ja direktiivi 2009/16/EÜ muutmise kohta (ELT L 330, 10.12.2013, lk 1).**

²⁷ [...]

- h) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/35/EÜ²⁸ [...] artikli 4 lõikes 1 osutatud saasteainete merreheitmine [...] kõnealuse direktiivi artikli 3 lõikes 1 osutatud aladel **laevalt, mis kuulub kõnealuse direktiivi artikli 3 lõike 2 kohaldamisalasse. Käesolevat lõiget ei kohaldata** [...] kõnealuse direktiivi artiklis 5 kirjeldatud olukordade suhtes. **Käesolevat lõiget** [...] ei kohaldata **ka vähemtähtsate juhtumite puhul**, kui [...] **toimepandud teoga** ei põhjustata vee kvaliteedi halvenemist, välja arvatud juhul, kui **korduvate vähemtähtsate juhtumite koostoimel** [...] **vee kvaliteet halveneb, kuigi eraldiseisvalt ükski selline juhtum seda ei põhjusta;**

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiiv 2005/35/EÜ, mis käsitleb laevade põhjustatud merereostust ning karistuste kehtestamist merereostusega seotud rikkumiste eest (ELT L 255, 30.9.2005, lk 11–21).

- i) sellise rajatise [...] käitamine või **sulgemine** [...], kus toimub ohtlik tegevus või kus ladustatakse või kasutatakse ohtlikke aineid [...] või **segusid** [...], **kui selline tegevus ning selline ohtlik tegevus, aine või segu kuulub** [...] Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/18/EL²⁹ [...] või Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/75/EL³⁰[...]³¹ kohaldamisalasse ja **kui see tegevus põhjustab** [...] või võib põhjustada inimese surma või tõsiseid kehavigastusi või olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile või loomadele või taimedele; *[Kui enne käesolevat direktiivi võetakse vastu direktiiv, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiivi 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) ning nõukogu 26. aprilli 1999. aasta direktiivi 1999/31/EÜ prügilate kohta, asendatakse punkt i kõnealuse direktiivi kohaldamisalasse kuuluva kuriteoga.]*
- ia) rajatise ehitamine, käitamine ja lammutamine, kui selline tegevus ja selline rajatis kuuluvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/30/EL³² kohaldamisalasse ning kui selline tegevus põhjustab või võib põhjustada inimese surma või tõsiseid kehavigastusi või olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile või loomadele või taimedele;

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta direktiiv 2012/18/EL ohtlike ainetega seotud suurõnnetuse ohu ohjeldamise ning nõukogu direktiivi 96/82/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 197, 24.7.2012, lk 1–37).

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17–119).

³¹ [...]

³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/30/EL, milles käsitletakse avamere nafta- ja gaasiammutamisprotsesside ohutust ja millega muudetakse direktiivi 2004/35/EÜ (ELT L 178, 28.6.2013, lk 66–106).

- j) radioaktiivse materjali **või aine** valmistamine, tootmine, töötlemine, käitlemine, kasutamine, hoidmine, ladustamine, transportimine, importimine, eksportimine või lõpphoiustamine, **kui selline tegevus ja selline materjal või aine kuulub** [...] nõukogu direktiivi 2013/59/Euratom³³ [...] **või** nõukogu direktiivi 2014/87/Euratom³⁴ [...] ³⁵ kohaldamisalasse **ning kui selline tegevus** [...] põhjustab või võib põhjustada inimese surma või tõsiseid kehavigastusi või olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile või loomadele või taimedele;
- k) **direktiivi 2000/60/EÜ³⁶ tähenduses** pinna- või põhjavee võtmine, mis põhjustab või võib põhjustada olulist kahju pinnaveekogude ökoloogilisele seisundile või potentsiaalile või põhjaveekogumite kvantitatiivsele seisundile;
- l) nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ³⁷ IV [...] **või** V lisas loetletud looduslike looma- või taimeliikide isendi või isendite (kui V lisas loetletud liikide suhtes kohaldatakse samu meetmeid kui IV lisas loetletud liikide suhtes) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ³⁸ artiklis 1 osutatud liikide tapmine, hävitamine, äravõtmine, omamine, müük või müügiks pakkumine, v.a juhul, kui tegemist ei ole arvestatava kogusega;

³³ Nõukogu 5. detsembri 2013. aasta direktiiv 2013/59/Euratom, millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kiiritamisest tulenevate ohtude eest ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ning 2003/122/Euratom (ELT L 13, 17.1.2014, lk 1–73).

³⁴ Nõukogu 8. juuli 2014. aasta direktiiv 2014/87/Euratom, millega muudetakse direktiivi 2009/71/Euratom, millega luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik (ELT L 219, 25.7.2014, lk 42–52).

³⁵ [...]

³⁶ **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1–73).**

³⁷ Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (ELT L 206, 22.7.1992, lk 7–50).

³⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7–25).

- m) kauplemine nõukogu määruse (EÜ) nr 338/97³⁹ A ja B lisas loetletud looduslike looma- või taimeliikide või nende osade või neist saaduga, v.a juhul, kui tegemist ei ole arvestatava kogusega;
- n) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 995/2010⁴⁰ **artikli 4 lõikes 1 sätestatud keelde ja kohustusi rikkudes** [...] ebaseaduslikult üles töötatud puidu või sellisest puidust valmistatud puittoodete liidu turule laskmine [...], v.a juhul, kui tegemist ei ole arvestatava kogusega; *[Kui enne käesolevat direktiivi võetakse vastu määrus, milles käsitletakse teatavate raadamise ja metsade degradeerumisega seotud kaupade ja toodete liidu turul kättesaadavaks tegemist ja liidust eksportimist ning millega tunnistatakse määrus (EL) nr 995/2010 kehtetuks, asendatakse punkt n kõnealuse määruse artikli 3 kohaldamisalasse kuuluva kuriteoga.]*
- o) igasugune tegevus, mis põhjustab kaitsealuse elupaiga seisundi [...] halvenemist **või nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ⁴¹ II lisa a) osas loetletud loomaliikide häirimist kaitsealuses elupaigas kõnealuse direktiivi [...]⁴² artikli 6 lõike 2 tähenduses**, kui selline halvenemine **või häirimine** on märkimisväärne; **Kaitsealune elupaik on liigi elupaik, mille jaoks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ⁴³ artikli 4 lõike 1 või lõike 2 kohaselt eraldatud kaitseala või looduslik elupaik või liigi elupaik, mille jaoks on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ artikli 4 lõike 4 kohaselt eraldatud erikaitseala või mille puhul on ala loetletud kui nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ artikli 4 lõike 2 kohaselt eraldatud ühenduse jaoks oluline ala;**

³⁹ Nõukogu 9. detsembri 1996. aasta määrus (EÜ) nr 338/97 looduslike looma- ja taimeliikide kaitse kohta nendega kauplemise reguleerimise teel (EÜT L 61, 3.3.1997, lk 1).

⁴⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta määrus (EL) nr 995/2010, milles sätestatakse puitu ja puittooteid turule laskvate ettevõtjate kohustused (ELT L 295, 12.11.2010, lk 23–34).

⁴¹ **Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (ELT L 206, 22.7.1992, lk 7).**

⁴² [...]

⁴³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7).

- p) liidu jaoks probleemsete invasiivsete võõrliikide **toomine liidu territooriumile, turule laskmine, pidamine, aretamine, vedu, kasutamine, vahetamine, paljunemise võimaldamine, kasvatamine, keskkonda laskmine või levitamine, kui**
- i) tegevusega rikutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1143/2014⁴⁴ artikli 7 lõikes 1 sätestatud piiranguid **ja see tegevus põhjustab või võib põhjustada inimese surma või tõsiseid kehavigastusi või olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile või loomadele või taimedele;**
- ii) tegevusega rikutakse määruse (EL) nr 1143/2014 artikli 8 alusel välja antud loa või artikli 9 alusel antud volituse tingimust ja tegevus põhjustab või võib põhjustada inimese surma või tõsiseid kehavigastusi või olulist kahju õhu, pinnase või vee kvaliteedile või loomadele või taimedele;
- q) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1005/2009⁴⁵ artikli 3 punktis 4 määratletud osoonikihti kahandavate ainete tootmine, turule laskmine, import, eksport [...] **või** kasutamine [...] või neid aineid sisaldavate või neil põhinevate toodete ja seadmete **tootmine, turule laskmine, import või eksport; [Kui enne käesolevat direktiivi võetakse vastu määrus, milles käsitletakse osoonikihti kahandavaid aineid ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1005/2009, asendatakse punkt q kõnealuse määruse kohaldamisalasse kuuluva kuriteoga.]**

⁴⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2014. aasta määrus (EL) nr 1143/2014 looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta (ELT L 317, 4.11.2014, lk 35).

⁴⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1005/2009 osoonikihti kahandavate ainete kohta (ELT L 286, 31.10.2009, lk 1–30).

- r) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 517/2014⁴⁶ artikli 2 punktis 1 määratletud fluoritud kasvuhoonegaaside [...] turule laskmine, import, [...] kasutamine [...] [...] või vabastamine või neid gaase sisaldavate või neil põhinevate toodete ja seadmete **turule laskmine või import**. *[Kui enne käesolevat direktiivi võetakse vastu määrus, milles käsitletakse fluoritud kasvuhoonegaase ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 517/2014, asendatakse punkt r kõnealuse määruse kohaldamisalasse kuuluva kuriteoga.]*

3. [...] Liikmesriigid tagavad, et lõike 2 [...] punktides a, b, c, **ca**, [...] e, f, h, i, **ia**, j, k, **l**, m, n, **o**, [...] q, r osutatud tegevust käsitatakse samuti kuriteona, kui see on toime pandud vähemalt raske hooletuse tõttu.

4. [...] **Et hinnata**, kas kahju või tõenäoline kahju on oluline [...] lõike 2 [...] punktide a–**d**, punkti e **alapunkti ii**, punktide i, **ia**, j ja k ning punkti p **alapunktide i ja ii tähenduses**, võetakse vajaduse korral arvesse ühte või mitut järgmist elementi:

- a) mõjutatud keskkonna algne olukord;
- b) kas kahju on pikaajaline, keskmise kestusega või lühiajaline;
- [...]
- c) [...] kahju levik;
- d) [...] kahju pöördumus.

⁴⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 517/2014 fluoritud kasvuhoonegaaside kohta ja määruse (EÜ) nr 842/2006 kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 150, 20.5.2014, lk 195–230).

5. [...] **Et hinnata**, kas tegevus võib kahjustada õhu ja pinnase kvaliteeti või vee kvaliteeti **või seisundit** või loomi või taimi [...] lõike 2 [...] punktide a–d, punkti e **alapunkti ii**, punktide i, ia, j ja k ning punkti p **alapunktide i ja ii tähenduses**, võetakse vajaduse korral arvesse ühte või mitut järgmist elementi:

- a) tegevus on seotud toiminguga, mida peetakse riskantseks või ohtlikuks **keskkonnale või inimeste tervisele ning** milleks on vaja luba, mida ei ole saadud või mida ei ole järgitud;
- b) mil määral on ületatud [...] **mõnes lõike 1 punktis a ja b loetletud aktis** või tegevuse jaoks välja antud loas sätestatud väärtusi, parameetreid või piiranguid;
- c) kas materjal või aine on klassifitseeritud ohtlikuks või muul viisil keskkonnale või inimeste tervisele kahjulikuks.

6. [...] **Et hinnata**, kas tegemist on või ei ole arvestatava kogusega lõike 2 [...] punktide e, i, f, l, m ja n **tähenduses**, võetakse vajaduse korral arvesse ühte või mitut järgmist elementi:

- a) nende esemete arv, mille suhtes kuritegu toime pandi;
- b) ulatus, mil määral ületatakse regulatiivset künnist, väärtust või muud kohustuslikku parameetrit, **mis on ette nähtud mõnes lõike 1 punktis a ja b loetletud õigusaktis**;
- c) asjaomase looma- või taimeliigi kaitsestaatus;
- d) keskkonnale tekitatud kahju kõrvaldamise kulud, **kui seda saab arvuliselt väljendada**.

Artikkel 4

Kuriteole kihutamine, kaasaaitamine ja kuriteokatse

1. Liikmesriigid tagavad, et artikli 3 lõikes **2** [...] osutatud ja **tahtlikult toime pandud** kuriteole kihutamine, sellele kaasaaitamine ja kuriteokatse oleks karistatav kuriteona.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 3 lõike **2** [...] punktides a, b, c, **ca**, [...] e, f, h, i, **ia**, j, k, m, n, punkti p alapunktis **i ja ii** ning punktides q ja r osutatud kuritegude **tahtliku** toimepanemise katse on kriminaalkorras karistatav [...].

Artikkel 5

Füüsiliste isikute suhtes kohaldatavad karistused

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude eest määrataks tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad kriminaalkaristused.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklis 3 osutatud kuriteod on karistatavad vähemalt kümneaastase maksimaalse vangistusega, kui need põhjustavad või võivad põhjustada inimese surma või tõsiseid kehavigastusi.
3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 3 lõike 1 punktides a–j, n, q ja r osutatud kuriteod on karistatavad vähemalt kuueaastase maksimaalse vangistusega.
4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 3 lõike 1 punktides k, l, m, o ja p osutatud kuriteod on karistatavad vähemalt neljaaastase maksimaalse vangistusega.

5. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et füüsilisele isikule, kes on toime pannud artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegusid, saab mõista lisakaristuse või võtta tema suhtes täiendavaid meetmeid, mis võivad hõlmata järgmist:
- a) kohustus taastada keskkond teatava ajavahemiku jooksul;
 - b) rahatrahvid;
 - c) avaliku sektori vahendite saamise võimalusest ajutiselt või alaliselt ilmajätmine, sh hankemenetlustest kõrvalejätmine ning toetustest ja kontsessioonidest ilmajätmine;
 - d) keeld juhtida kuriteo toimepanemiseks kasutatud liiki üksust;
 - e) nende lubade ja volituste kehtetuks tunnistamine, mis on välja antud tegevuseks, mille tulemusel kuritegu toime pandi;
 - f) ajutine keeld töötada valitaval või avalikul ametikohal;
 - g) süüdimõistmist või kohaldatavaid karistusi või meetmeid käsitleva kohtuotsuse avaldamine riiklikul või liidu tasandil.

Artikkel 6

Juriidiliste isikute vastutus

1. Liikmesriigid tagavad, et juriidilisi isikuid saab võtta vastutusele artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude eest, mille on nende kasuks toime pannud isik, kes on juriidilises isikus juhtival kohal ning kelle tegutsemine kas iseseisvalt või juriidilise isiku organi liikmena põhineb
- a) õigusel juriidilist isikut esindada;

- b) õigusel teha juriidilise isiku nimel otsuseid;
 - c) õigusel juriidilist isikut kontrollida.
2. Lisaks tagavad liikmesriigid, et juriidilisi isikuid saab võtta vastutusele juhul, kui lõikes 1 osutatud isiku puuduliku järelevalve või kontrolli tõttu on osutunud võimalikuks, et juriidilise isiku alluvuses olev isik on juriidilise isiku kasuks pannud toime artiklites 3 ja 4 osutatud kuriteo.
3. Juriidiliste isikute lõigete 1 ja 2 kohane vastutus ei välista kriminaalmenetlust füüsiliste isikute suhtes, kes on artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude toimepanijad või neile tegudele kaasaaitajad või kihutajad.

Artikkel 7

Juriidiliste isikute suhtes kohaldatavad karistused

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 6 lõike 1 kohaselt kuriteo eest vastutusele võetud juriidiliste isikute suhtes kohaldatakse tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 6 lõike 1 kohaselt vastutavate juriidiliste isikute suhtes saab artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude eest rakendada muu hulgas järgmisi karistusi või meetmeid:
- a) kriminaalõiguslikud või muud trahvid;
 - b) kohustus taastada keskkond teatava ajavahemiku jooksul;
 - c) riiklike hüvitiste või abi saamise õigusest ilmajätmine;
 - d) ajutine ilmajätmine võimalusest saada avaliku sektori vahendeid, sealhulgas kõrvalejätmine hankemenetlustest ning ilmajätmine toetustest ja kontsessioonidest;

- e) ajutine või alaline majandustegevuse keeld;
- f) nende lubade ja volituste kehtetuks tunnistamine, mis on välja antud tegevuseks, mille tulemusel kuritegu toime pandi;
- g) kohtuliku järelevalve alla võtmine;
- h) sundlõpetamine;
- i) kuriteo toimepanekul kasutatud asutuste ajutine või alaline sulgemine;
- j) äriühingute kohustus kehtestada hoolsuskohustuse süsteemid, millega parandada keskkonnastandardite järgimist;
- k) süüdimõistmist või kohaldatavaid karistusi või meetmeid käsitleva kohtuotsuse avaldamine.

3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 6 lõike 2 kohaselt vastutusele võetud juriidilise isiku suhtes kohaldatakse tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi või meetmeid.
4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 3 lõike 1 punktides a–j, n, q ja r osutatud kuriteod on karistatavad trahviga, mille ülempiir on vähemalt 5 % juriidilise isiku [ettevõtja] ülemaailmsest kogukäibest trahviotsusele eelnenud majandusaastal.
5. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 3 lõike 1 punktides k, l, m, o ja p osutatud kuriteod on karistatavad trahviga, mille ülempiir on vähemalt 3 % juriidilise isiku [ettevõtja] ülemaailmsest kogukäibest trahviotsusele eelnenud majandusaastal.

6. Liikmesriigid võtavad meetmeid tagamaks, et kuriteost saadud ebaseaduslikku tulu ja juriidilise isiku aastakäivet võetakse lõike 1 kohase trahvi taseme üle otsustades arvesse.

Artikkel 8

Raskendavad asjaolud

Kui järgmised asjaolud ei kuulu juba artiklis 3 osutatud kuritegude koosseisu, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude korral võib lugeda raskendavaks järgmisi asjaolusid:

- a) kuritegu põhjustas inimese surma või tekitas talle tõsiseid kehavigastusi;
- b) kuritegu põhjustas ökosüsteemi hävimise või pöördumatu või pikaajalise olulise kahju;
- c) kuritegu pandi toime kuritegeliku ühenduse raamistikus nõukogu raamotsuse 2008/841/JSK⁴⁷ tähenduses;
- d) kuritegu hõlmas vale- või võltsitud dokumentide kasutamist;
- e) kuriteo pani toime ametiisik oma ülesannete täitmisel;
- f) õigusrikkuja on varem toime pannud sarnaseid keskkonnaõiguse rikkumisi;
- g) kuriteoga kaasnes või eeldati, et sellega kaasneb oluline rahaline kasu või otsene või kaudne oluliste kulude vältimine;

⁴⁷ Nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta raamotsus 2008/841/JSK organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta (ELT L 300, lk 42).

- h) õigusriikkuja tegevus toob kaasa vastutuse keskkonnakahju eest, kuid õigusriikkuja ei täida direktiivi 2004/35/EÜ⁴⁸ artiklist 6 tulenevat kohustust võtta parandusmeetmeid;
- i) õigusriikkuja ei osuta abi kontrolli- ja muudele täitevasutustele, kui see on seadusega ette nähtud;
- j) õigusriikkuja takistab aktiivselt inspekteerimist, tollikontrolli või uurimistegevust või hirmutab või mõjutab tunnistajaid või kaebuse esitajaid.

Artikkel 9

Kergendavad asjaolud

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude puhul käsitatakse kergendavana järgmisi asjaolusid:

- a) õigusriikkuja taastab looduse varasema seisundi;
- b) õigusriikkuja esitab haldus- või kohtuasutustele teavet, mida asjaomased asutused ei oleks muul teel saanud, aidates neil
 - i) teisi teo toimepanijaid kindlaks teha või vastutusele võtta;
 - ii) tõendeid leida.

⁴⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/35/EÜ keskkonnastatusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta (ELT L 143, 30.4.2004, lk 56–75).

Artikkel 10

Vara arestimine ja konfiskeerimine

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks vajaduse korral, et nende pädevad asutused võivad kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2014/42/EL⁴⁹ arestida või konfiskeerida kuriteovahendid ja saadud tulu, mida kasutati või kavatseti kasutada käesolevas direktiivis osutatud kuritegude toimepanemiseks või nende toimepanemises osalemiseks.

Artikkel 11

Kuritegude aegumistähtjad

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et kehtestada aegumistähtjad, mis võimaldavad artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegusid uurida, nende eest süüdistust esitada ning neid asju kohtulikult menetleda ja lahendada piisava aja jooksul pärast kuritegude toimepanemist, et neid tulemuslikult menetleda.
2. Liikmesriik võtab vajalikud meetmed, mis võimaldavad uurida, süüdistust esitada, kohtumenetlust korraldada ja kohtuotsust teha
 - a) artiklites 3 ja 4 osutatud ja vähemalt kümneaastase maksimaalse vangistusega karistatavate kuritegude korral vähemalt kümne aasta jooksul alates nende toimepanemisest, kui need teod on karistatavad;
 - b) artiklites 3 ja 4 osutatud ja vähemalt kuueaastase maksimaalse vangistusega karistatavate kuritegude korral vähemalt kuue aasta jooksul alates nende toimepanemisest, kui need teod on karistatavad;

⁴⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/42/EL kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus (ELT L 127, 29.4.2014, lk 39).

- c) artiklites 3 ja 4 osutatud ja vähemalt neljaaastase maksimaalse vangistusega karistatavate kuritegude korral vähemalt nelja aasta jooksul alates nende toimepanemisest, kui need teod on karistatavad.
3. Erandina lõikest 2 võivad liikmesriigid kehtestada aegumistähtaja, mis on lühem kui kümme aastat, kuid mitte lühem kui neli aastat, tingimusel et selle tähtaja kulgemist on võimalik teatavate toimingute korral katkestada või peatada.
4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, mis võimaldavad täitmisele pöörata järgmised karistused:
- a) vabadusekaotus, kui tegemist on vähemalt kümneaastase maksimaalse vangistusega karistatava kuriteoga, kui karistus määrati artiklites 3 ja 4 osutatud kuriteo eest lõpliku süüdimõistva otsusega – vähemalt kümne aasta jooksul alates lõpliku süüdimõistva otsuse kuupäevast;
- b) vabadusekaotus, kui tegemist on vähemalt kuueaastase maksimaalse vangistusega karistatava kuriteoga, kui karistus määrati artiklites 3 ja 4 osutatud kuriteo eest lõpliku süüdimõistva otsusega – vähemalt kuue aasta jooksul alates lõpliku süüdimõistva otsuse kuupäevast;
- c) vabadusekaotus, kui tegemist on vähemalt neljaaastase maksimaalse vangistusega karistatava kuriteoga, kui karistus määrati artiklites 3 ja 4 osutatud kuriteo eest lõpliku süüdimõistva otsusega – vähemalt nelja aasta jooksul alates lõpliku süüdimõistva otsuse kuupäevast.

Need tähtjad võivad sisaldada aegumistähtaja kulgemise katkestamisest või peatamisest tulenevaid pikendamisi.

Artikkel 12
Kohtualluvus

1. Iga liikmesriik võtab vajalikud meetmed, et kehtestada oma kohtualluvus artiklites 3 ja 4 nimetatud kuritegude üle, kui
 - a) kuritegu on tervikuna või osaliselt toime pandud tema territooriumil;
 - b) kuritegu pandi toime selles liikmesriigis registreeritud või tema lipu all sõitva laeva või lendava õhusõiduki pardal;
 - c) kahju tekkis tema territooriumil;
 - d) kuriteo toimepanija on selle liikmesriigi kodanik või alaline elanik.
2. Liikmesriik teavitab komisjoni, kui ta otsustab laiendada oma kohtualluvust artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegudele, mis on toime pandud väljaspool tema territooriumi, kui
 - a) kuritegu on toime pandud tema territooriumil asutatud juriidilise isiku kasuks;
 - b) kuritegu on toime pandud tema kodaniku või alalise elaniku vastu;
 - c) kuriteoga on tekitatud riigi territooriumil keskkonnale tõsine oht.

Kui artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegu kuulub rohkem kui ühe liikmesriigi kohtualluvusse, teevad need liikmesriigid koostööd, et määrata kindlaks, milline liikmesriik kriminaalmenetlust toimetab. Asjakohasel juhul edastatakse juhtum kooskõlas nõukogu raamotsuse 2009/948/JSK⁵⁰ artikliga 12 Eurojustile.

⁵⁰ Nõukogu 30. novembri 2009. aasta raamotsus 2009/948/JSK kohtualluvuskonfliktide vältimise ja lahendamise kohta kriminaalmenetluses (ELT L 328, 15.12.2009, lk 42).

3. Lõike 1 punktides c ja d osutatud juhtudel võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et nende kohtualluvuse teostamise suhtes ei kohaldata tingimust, mille kohaselt saab süüdistuse esitada ainult pärast kuriteost teatamist selle riigi poolt, kelle territooriumil kuritegu toime pandi.

Artikkel 13

Keskkonnakuritegudest teatanud või uurimisele kaasaaitavate isikute kaitse

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et direktiivi (EL) 2019/1937 alusel antud kaitset kohaldatakse käesoleva direktiivi artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegudest teatavate isikute suhtes.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et isikutele, kes teatavad käesoleva direktiivi artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegudest ja esitavad tõendeid või teevad muul viisil koostööd selliste kuritegude uurimiseks, süüdistuste esitamiseks või nendega seotud kohtuasjade lahendamiseks, osutatakse kriminaalmenetluses vajalikku tuge ja abi.

Artikkel 14

Asjaomase üldsuse õigus menetluses osaleda

Liikmesriigid tagavad, et kooskõlas oma siseriikliku õigussüsteemiga on asjaomasel üldsusel asjakohased õigused osaleda artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegudega seotud menetlustes, näiteks tsiviilhagejana.

Artikkel 15

Ennetus

Liikmesriigid võtavad sobivad meetmed, milleks võivad olla teavitus- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniad või teadus- ja haridusprogrammid, et vähendada pettuste üldarvu, suurendada avalikkuse teadlikkust ja vähendada rahva jaoks keskkonnakuriteos kannatada saamise ohtu. Kui see on kohane, tegutsevad liikmesriigid koostöös asjaomaste sidusrühmadega.

Artikkel 16

Ressursid

Liikmesriigid tagavad, et keskkonnakuritegusid avastavatel, uurivatel, nende eest süüdistusi esitavatel või neid asju lahendavatel riiklikel asutustel on piisav arv kvalifitseeritud töötajaid ning piisavalt rahalisi, tehnilisi ja tehnoloogilisi vahendeid, mis on vajalikud käesoleva direktiivi rakendamisega seotud ülesannete tulemuslikuks täitmiseks.

Artikkel 17

Koolitus

Ilma et see piiraks kohtulikku sõltumatust ja kohtusüsteemi korralduse erinevusi liidus, nõuab liikmesriik neilt, kes vastutavad kriminaalmenetluses osalevate kohtunike, prokuröride, politsei, kohtutöötajate ja pädevate asutuste töötajate koolituse eest, käesoleva direktiivi eesmärkidele ning asjaomaste töötajate ja asutuste ülesannetele vastavate korrapäraste erikoolituste korraldamist.

Artikkel 18
Uurimisvahendid

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et tulemuslikud uurimisvahendid, nagu need, mida kasutatakse organiseeritud kuritegevuse või teiste raskete kuritegude juhtumite korral, on kättesaadavad ka artiklites 3 ja 4 osutatud kuritegude uurimiseks või nende eest süüdistuse esitamiseks.

Artikkel 19
Koordineerimine ja koostöö liikmesriigi pädevate asutuste vahel

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et luua strateegilise ja operatiivse tasandi koordineerimiseks ja koostööks asjakohased mehhanismid, mis ühendavad kõiki tema pädevaid asutusi, kes osalevad keskkonnakuritegude ennetamises ja nende vastu võitlemises. Selliste mehhanismide eesmärk on vähemalt järgmine:

- a) tagada ühised prioriteedid ning kriminaal- ja haldusõigusliku täitmise tagamise vaheliste seoste mõistmine;
- b) teabevahetus strateegilistel ja operatiiveesmärkidel;
- c) konsulteerimine konkreetsete uurimiste raames;
- d) parimate tavade vahetamine;
- e) abi Euroopa võrgustikele, mis ühendavad spetsialiste, kes tegelevad keskkonnakuritegude ja seonduvate rikkumiste vastu võitlemise küsimustega,

ning need võivad olla spetsialiseerunud koordineerimisasutuste, pädevate asutuste vaheliste vastastikuse mõistmise memorandumite, riiklike täitevasutuste võrgustike ja ühiste koolituste vormis.

Artikkel 20
Riiklik strateegia

1. Liikmesriigid kehtestavad, avaldavad ja rakendavad hiljemalt [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: üks aasta pärast käesoleva direktiivi jõustumist] riikliku keskkonnakuritegude vastase võitluse strateegia, milles käsitletakse vähemalt järgmist:
 - a) selles kuritegevuse valdkonnas kehtestatud riikliku poliitika eesmärgid ja prioriteedid;
 - b) kõigi seda liiki kuritegude vastu võitlevate pädevate asutuste rollid ja kohustused;
 - c) pädevate asutuste vahelise koordineerimise ja koostöö viisid;
 - d) haldus- ja tsiviilõiguse kasutamine käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate kuritegudega seotud rikkumiste käsitlemiseks;
 - e) vajalikud ressursid ja täitevtöötajate spetsialiseerumise toetamise võimalused;
 - f) saavutatud tulemuste korrapärase jälgimise ja hindamise menetlused ja mehhanismid;
 - g) keskkonnakuritegude ja seonduvate rikkumiste vastu võitlemisega otseselt seotud küsimustega tegelevate Euroopa võrgustike antav abi.
2. Liikmesriigid tagavad, et strateegia vaadatakse korrapäraselt läbi ja seda ajakohastatakse vähemalt iga viie aasta järel riskianalüüsil põhineva lähenemisviisi alusel, et võtta arvesse keskkonnakuritegudega seotud asjakohaseid muutusi ja suundumusi ning seotud ohte.

Artikkel 21
Andmete kogumine ja statistika

1. Liikmesriigid koguvad statistilisi andmeid, et jälgida oma süsteemide mõjusust keskkonnakuritegude vastu võitlemisel.
2. Lõikes 1 osutatud statistilised andmed hõlmavad vähemalt järgmist:
 - a) teatatud keskkonnakuritegude arv;
 - b) uuritud keskkonnakuritegude arv;
 - c) keskkonnakuritegude kriminaaluurimiste keskmine kestus;
 - d) keskkonnakuriteos süüdimõistmistest arv;
 - e) keskkonnakuriteos süüdi mõistetud ja karistatud füüsiliste isikute arv;
 - f) keskkonnakuritegude või samaväärsete süütegude eest karistatud juriidiliste isikute arv;
 - g) keskkonnakuritegude valdkonnas tagasilükatud kohtuasjade arv;
 - h) keskkonnakuritegude eest määratavate karistuste liigid ja määrad, sealhulgas artikli 3 kohaste keskkonnakuritegude liikide kaupa.
3. Liikmesriigid tagavad oma statistika regulaarse koondülevaate avaldamise.
4. Liikmesriigid edastavad lõikes 2 osutatud statistilised andmed igal aastal komisjonile artikli 22 kohaselt kehtestatud standardvormis.
5. Komisjon avaldab liikmesriikide edastatud statistiliste andmete põhjal korrapäraseid aruandeid. Aruanne avaldatakse esimest korda kolm aastat pärast artiklis 22 osutatud standardvormi kindlaksmääramist.

Artikkel 22
Rakendamisvolitused

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu rakendusakte, millega kehtestatakse artikli 21 lõikes 4 osutatud andmeedastuse standardvorm. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 23 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.
2. Statistiliste andmete edastamiseks peab standardvorm sisaldama järgmisi elemente:
 - a) ühine keskkonnakuritegude liigitus;
 - b) ühine arusaam arvestusühikutest;
 - c) ühine arusaam keskkonnakuritegude menetluse etappidest (uurimine, süüdistuse esitamine, kohtumenetlus);
 - d) ühine aruandlusvorming.

Artikkel 23
Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.
3. Kui komitee arvamust ei esita, ei võta komisjon rakendusakti eelnõu vastu ja kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artikli 5 lõike 4 kolmandat lõiku.

Artikkel 24

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt [*väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: 18 kuu jooksul pärast direktiivi jõustumist*]. Liikmesriigid teatavad nendest viivitamata komisjonile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.
2. Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste õigusnormide teksti.

Artikkel 25

Hindamine ja aruandlus

1. Komisjon esitab [*väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: kaks aastat pärast ülevõtmistähtaega*] Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikke meetmeid. Liikmesriigid esitavad komisjonile teabe, mida on vaja aruande koostamiseks.
2. Iga kahe aasta järel alates [*väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: üks aasta pärast ülevõtmistähtaega*] saadavad liikmesriigid komisjonile kolme kuu jooksul aruande, mis sisaldab kokkuvõtet artikkelite 15–17, 19 ja 20 rakendamise ning nende kohaselt võetud meetmete kohta.

3. Hiljemalt [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: viis aastat pärast ülevõtmistähtaega] hindab komisjon käesoleva direktiivi mõju ning esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande. Liikmesriigid esitavad komisjonile teabe, mida on vaja aruande koostamiseks.

Artikkel 26

Direktiivi 2008/99/EÜ asendamine

Direktiiv 2008/99/EÜ asendatakse nende liikmesriikide puhul, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv, ilma et see mõjutaks kõnealuste liikmesriikide kohustusi, mis on seotud kõnealuse direktiivi liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevaga. Viiteid direktiivile 2008/99/EÜ käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile liikmesriikide suhtes, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv. Selliste liikmesriikide suhtes, kelle jaoks käesolev direktiiv ei ole siduv, on endiselt siduv direktiiv 2008/98/EÜ.

Artikkel 27⁵¹

Direktiivi 2005/35/EÜ kohaldamine

Direktiiv 2009/123/EÜ asendatakse nende liikmesriikide puhul, kelle jaoks käesolev direktiiv on **siduv, ilma et see mõjutaks kõnealuste liikmesriikide kohustusi, mis on seotud kõnealuse direktiivi liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevaga. Viiteid direktiivile 2009/123/EÜ käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile liikmesriikide suhtes, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv. Selliste liikmesriikide suhtes, kelle jaoks käesolev direktiiv ei ole siduv, on endiselt siduv direktiiv 2009/123/EÜ, millega muudetakse direktiivi 2005/35/EÜ.**

⁵¹ Artikli 27 muudetud teksti pakub välja eesistujariik koostöös nõukogu õigustalitusega. See ei ole osa osalisest üldisest lähenemisviisist.

Artikkel 28

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 29

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja]